

Museum Silkeborgs Formidlingsstrategi 2021 – 2025

Formidlingsstrategien gælder for Museum Silkeborgs tre afdelinger: Hovedgården, Blicheregnet og Papirmuseet.

Vi anser formidling for at være en særdeles vigtig opgave på Museum Silkeborg, og traditionelt har museet prioriteret formidling af forskellig slags – udstillinger, publikationer, jernaldermarkeder, børneaktiviteter, omvisninger, historiske vandreture mv.

I museets formidlingsstrategi deler vi aktiviteterne op i de to hovedområder: udstillinger og anden formidling, som hver især igen underopdeles.

Den overordnede planlægning af museets formidlingstiltag drøftes og bestemmes i museets formidlingsudvalg, der dog især arbejder med planlægningen af udstillingerne.

Udstillinger

Helt overordnet opererer vi med tre typer af udstillinger:

- Permanente udstillinger
- Særudstillinger

Permanente udstillinger

For de permanente udstillinger gælder følgende overordnede retningslinjer:

- De permanente udstillinger har en lang levetid. Typisk står de 10 år eller længere.
- På grund af den lange levetid skal de permanente udstillinger laves, så de let kan opdateres. F.eks. kan man via skærme supplere med nyeste viden på området eller tilføje nye fund. Montrer skal være til at åbne, så genstande kan udtages til forskning, fotografering mv.
- De permanente udstillinger behandler temaer, som er væsentlige for vores arbejdsområde. De fortæller vores virkeområdes kernehistorier.
- Temaerne har lokalt udgangspunkt og perspektiveres med de almene menneskelige vilkår, så udstillingerne har såvel lokal som almen interesse.
- Udstillingernes lokale forankring skal sikre, at de dels kaster lys over den lokale historie og dels kan indgå i den permanente dialog med lokalbefolkningen.
- De permanente udstillinger bør tilrettelægges med skelen til moderne viden om de forskellige typer af museumsbesøgende (Falk), ligesom der skal være hensyn til forskellige måder at lære på.
- Det undersøges altid, hvordan/om der kan lægges et særligt børnespor ind i udstillingen. Den nærmere målgruppe afgøres i situationen og afhængigt af temaet. Ofte vil museet vælge det snit, at udstillingen vil skulle kunne forstås af én, der har bestået 9. klasse.
- Sprogversioner: Altid mindst dansk og engelsk. I nogle tilfælde kan man tilrettelægge den engelske sprogversion, så den er mindre fyldig end den danske, men som hovedregel skal samme informationer kunne tilgås fra den engelsksprogede, som den dansksprogede formidling.

Særudstillingerne

For særudstillingerne gælder følgende retningslinjer:

- Som regel kortere end et år, ofte en sæson, men kan også være få uger
- Temavariationen er stor
 - Kan være med udgangspunkt i museets arbejdsområde
 - Kan være en indkøbt vandretstilling
 - Kan være et samarbejdsprojekt med andet museum
 - Kan være lavet af frivillige eller amatører i bestemt kontekst

- Sprogversioner: Altid dansk, men for de store udstillinger på Hovedgården i højsæsonen også engelsk.
- Børn og familier tænkes ind i udstillingen.
- Alternativt undersøges om et børnespor giver mening.

Udstillingerne på Hovedgården (Hovedbygningen og ny bygning) status 2021

De nuværende permanente udstillinger på hovedgården bærer præg af, at en del af det oprindelige udstillingsareal på Hovedgårdens 1. sal, som tidligere rummede stenalder, bronzealder og middelalder, er opgivet som udstillingsplads. Derfor mangler dele af oldtiden i de nuværende permanente udstillinger. Stenalder og bronzealder er repræsenteret i en lille kompakt udstilling i Hovedbygningens stueetage. Denne rummer desuden udstillinger med temaerne: glas i renæssancen, Sorring Keramik, Silkeborg Slot, Drewsens stue (om den tidlige by) samt "Jones' Stue", som er et intakt interiør fra det tidlige Silkeborg (1860'erne). I den nye bygning findes nu en permanent udstilling om jernalderen og Tollundmanden. Med den nye 70-års jubilæumsudstilling (åbnet 2021) om Tollundmanden, er denne del af de permanente udstillinger den mest fyldige om et oldtids tema. Trods det, at de enkelte dele er lavet på forskellige tidspunkter (fra 1991 – 2021), er udstillingen opdateret og frisk og hænger tematisk, fysisk og grafisk godt sammen. Temaet om Tollundmanden og hans tid, der er det mest fremtrædende og vigtige for hele museet, kan dog sagtens udfoldes meget mere.

Foruden de permanente udstillinger har Hovedgården de seneste år haft en større særudstilling årligt samt skiftende småudstillinger i museets foyer eller sale.

Plan for udviklingen af de fremtidige permanente udstillinger på Hovedgården

Der arbejdes p.t. på at udvide det samlede udstillingsareal på matriklen, og det er planen, i de nye rammer, at etablere følgende permanente udstillinger:

- Tollundmanden og Ellingkvinden
 - Fundhistorien
 - Mosen og bevaringen af dem og de andre moselig
 - Udgravning og konservering af Tollundmanden samt genskabelsen
 - Forskningshistorikken – undersøgelserne af dem, dateringen, det sidste måltid, strontiumanalyser, hårundersøgelser, etc.
 - Hvem var han/de? Alder, højde, sundhedstilstand, ernæring, frisure, skæg, tøj, hvad levede han/de af, hvordan døde han/de?
 - Hvorfor blev han hængt og lagt i mosen? Teorier om jernalderens religion, skriftlige kilder der har været koblet til forståelsen af moseligene, andre fund, andre moselig. Mosernes betydning i bronzealder og jernalder mere generelt.
 - Andre Moselig, bl.a. Grauballemanden, Frederiksdalmanden, andre moselig i Nordeuropa.
 - Jernalderen - Tollundmanden og Ellingkvindens tid. Livet i jernalderen – samfundsopbygning, bebyggelse, livsgrundlag, begravelsesskikke, ritualer, jernproduktion, dagligdag, tøj, handel og fremmede kontakter. Alt belyst ved fund fra området.
- Oldtidsudstilling (lille permanent, med varierende fylde. Større vægt på de områder, hvor vi har særligt megen viden og/eller gode fund).
 - Stenalder
 - Bronzealder
 - Jernalder (vil være tilknyttet udstillingen om Tollundmanden og vil være det mest fyldige tema).
 - Vikingetid (Gødvad, Haarup).
 - Middelalder og renæssance. Desuden Silkeborg Slot og Hovedgården som knyttes sammen i historien om det præsilkeborg.

- Silkeborgs tidlige historie
 - Papirfabrikken, Drewsen og Hjejlen
 - Arbejderliv og erhverv i Silkeborg (arbejderboligen)
 - Silkeborgs nyere historie.

Udstillingerne på Blicheregnet p.t.

De permanente udstillinger på Blicheregnet rummer "Den lange tid" – et filosofisk præludium til museets udstillinger. I samme rum er den udstilling, der i daglig tale kaldes "Blicherstuen", der bl.a. indeholder Blicher personalia og andet med relation til St. St. Blicher. Den største og centrale udstilling er udstillingen om livet i 1800-tallet, der tager udgangspunkt i folks levevis. Som et appendiks til den er der indrettet en kartoffeltyskerstue. I 2019 åbnede en ny, moderne, permanent udstilling om en af områdets kernefortællinger – Slaget på Grathe Hede. Denne historie passer sammen med formidlingen ved det nye Grathe Monument ca. 4 km syd for Thorning. Endelig er der Knappes Fuglesamling, der rummer udstoppede fugle og pattedyr.

Der har igennem en årrække været vist en række særudstillinger i "Laden", hvoraf mange har haft et tekstilt fokus. Laden bruges nu til den permanente udstilling "Kampen om magten – slaget på Grathe Hede". I stedet har museet overtaget den gamle konfirmandstue, som nu er indrettet til særudstillingslokale. I de sidste par år har denne fungeret som rum for skiftende mindre særudstillinger, både med lokalhistoriske og tekstile temaer.

De fremtidige permanente udstillinger på Blicheregnet

- Kampen om magten forbliver som permanent udstilling. Om muligt med nationalmuseets udlånte genstande, ellers må vi tilrette den, så den vil fungere uden.
- Blicherstuen. Vi vil øge fokus på historien om Blicher og om Blicher i Thorning. Blicherstuen vil derfor blive viet til dette tema alene. Det betyder, at vi i den kommende periode vil udfase "Den lange tid" med dens varierede genstandsinventar. Fremover bør nogle af oldtidsfundene udstilles i Silkeborg, hvor der i forvejen er og også fremover planlægges udstillinger.
- Livet på landet i 1800-tallet. Der skal arbejdes med en opdatering og mulig justering af den eksisterende udstilling. De fleste af temaerne vil sikkert være de samme, men formidlingen af dem skal gentænkes.
 - Emnet har rod tilbage i slutningen af 1700-tallet og går op til 1. verdenskrig.
 - Blichers samtid
 - Livet i alle dets facetter. Fokus på livet i 1800-tallet. Gøres relevant så temaerne kan relateres til den besøgendes eget liv. Temaer kan evt. slås sammen.
 - Landhåndværk som træskomageri, strikning og pottemageri (Sorringspotterne). Alt vedr. disse temaer bør på længere sigt samles og opdyrkes på Blicheregnet.
 - Kartoffeltyskerhistorien holdes for sig for at signalerer parallelsamfundet.
- Fuglesamlingen. Bibeholdes. Måske skal der ske mindre justeringer, hvis det lykkes at få penge til en gennembrydning ind til konfirmandstuen (som er det nye særudstillingslokale).

Særudstillingerne på Blicheregnet:

Særudstillingerne på Blicheregnet har til formål at skabe fornyelse på udstillingssiden og/eller at formidle resultaterne af museets forsknings- og undersøgelsesvirksomhed. De betragtes ikke som museets primære formidlingsredskaber på denne afdeling. Det vurderes at foredrag, historiske vandreture, temaarrangementer på museet mv. i det daglige er af større interesse for museets publikum, hvorfor der i stor

stil sættes på det. Særlige tekstiltemaer, som broderi og strik, trækker publikum til fra et noget større område, og det er planen af fortsætte med dem.

Udstillingerne på Papirmuseet p.t.

Papirmuseet er indrettet i de oprindelige industrielle rammer i den del af det tidligere Silkeborg Papirfabrik, der kaldtes Bøtten. Her produceredes håndgjort papir til bl.a. pengesedler og andre værdipapirer. Miljøet er derfor i sig selv en slags udstilling. I Øselokalet står originale maskiner og udstyr, som stadig anvendes. I de tilstødende lokaler er bl.a. en museumsstue, hvor der er udstillet genstande, der beretter om fabrikkens opståen og om de personer, der knytter sig til den historie. I mellemgangen mellem øselokale og museumsstue formidles historien om De forenede Papirfabrikker, og her er plads til særudstillinger. I de seneste par år har der også været særudstillinger af kunstnerisk karakter. I sin tid var der to tørrestuer i Bøtten, hvoraf den ene stadig eksisterer, mens den anden nu er en lille biograf, som viser film om papirproduktion. I den gamle sorterstue er en udstilling om laboratorieudstyr. Der laves årligt en lille plancheudstilling, der står i "Bøtten".

De fremtidige udstillinger på Papirmuseet

Museet ser først og fremmest Papirmuseet som et arbejdende værksted, hvor den fortalte og personlige formidling er det bærende. Formidlingen er bygget op om papirmageres fortællinger og demonstration af papirproduktion ved det originale udstyr. Mødet med papirmageren er essentielt for besøget. I det fortalte ord har Silkeborg bys historie også en væsentlig og central plads.

Der er dog behov for at supplere denne form for fortælling med en formidling, der kan støtte op om personale og frivillige, og som tillige kan gøre papirmuseet seværdigt, når der ikke – eller kun i mindre grad – kan formidles med levende formidlere.

- I 2021 blev der taget hul på en udvikling af udstillingen, der vil supplere denne med digitale formidlingsgreb, uden at det autentiske fabrikspræg ødelægges. Udstillingen vil blive udviklet over det næste par år.
- Igennem en årrække har der været arbejdet for at udstille øseformene til den gamle 500 kr. seddel – den såkaldte plovmand. Det er stadigvæk et ønske.

Anden formidling

Vi brænder for god formidling, der rører folk og gør fortiden vedkommende, og der er næppe noget, der i den forbindelse kan slå den personlige formidling – det at stå ansigt til ansigt med en engageret formidler, der brænder for at formidle sit stof. Derfor er det udgangspunktet for mange af vore øvrige formidlingsaktiviteter. Vi har dog også andre formidlingsaktiviteter, såvel digitale som analoge, der gør det muligt for daginstitutioner, skoler og ungdomsuddannelser at besøge museet på egen hånd og alligevel få en lærerig oplevelse.

Skoletjenesten gør brug af alle midler, og der er tilbud til såvel daginstitutioner som grundskolen. Når det er muligt, laves der skoletjenesteforløb og/eller børneprogrammer, der knytter sig til en aktuel udstilling.

Temamæssigt bevæger vi os inden for de fag og temaområder, vi arbejder med på museet.

Nedenfor ses de formidlingsmetoder, vi arbejder med nu, og som også ind i de kommende år vil være de foretrukne.

Digital formidling:

Den digitale formidling fylder generelt stadig mere i museets formidlingsindsats. Det gælder som dele af udstillinger, hvor digitale platforme kan være både underholdende men også bærende kilder til

information, og som selvstændige formidlingstiltag. Vi har en forventning om, at de digitale medier og platforme vil være væsentlige elementer i formidlingen, og vi har også en forventning om, at brugen af disse vil øges over tid. Museet er således i 2021 blevet en del af 10 danske museer, der er med i Nationalmuseets platform "Vores Tid". Museum Silkeborg vil prioritere digitale produktioner til brug på museet såvel som udenfor museal sammenhæng.

Ved indgangen til periode 2021 – 2025, har vi følgende digitale formidlingstilbud:

- **Formidling på hjemmesiden.** Her ligger en lang række artikler om en række temaer, som museet har arbejdet med i årenes løb.
 - Tollundmanden og Ellingkvinden
 - Silkeborg Slot og Slaget på Grethe hede.
 - Historiske artikler om papirhistorie, pottemageri, egnskarakteristiske landhåndværk, børn og børneforsorg, Junkers institut, og meget, meget mere.
 - Fortiden i landskabet er indgangsportal til de projekter vi har, der formidler ude i landskabet.
 - Nyt fra arkæologien
- **Bidrag til Historisk Atlas**
- **Podcasts** om Silkeborgs historie, om Tollundmanden og om stenalderboplader langs Gudenåen.
- **Posts på Instagram og Facebook.** Her er vi på grænsen mellem markedsføring og formidling. Men der er et formidlingsaspekt i disse posts.
- **Digitale formidling i udstillingerne.** Allerede nu bruges digitale platforme flittigt i permanente udstillinger på Blicheregnen og Hovedgården. Det forventes at disse, som en naturlig del, vil indgå i fremtidige udstillinger, hvor det giver mening.
- **Digitale omvisninger:** En sti vi betrødte første gang i 2020 – til Eventyrdronningen og som vi formentlig vil bruge igen fra tid til anden.
- **Vores Tid:** Vi er netop indtrådt i et samarbejde med Nationalmuseet om Vores Tid, hvortil vi forventer at levere digitalt indhold.

Formidlingspublikationer

- Museum Silkeborg Årsskrift, der fortæller om arbejdet på museet, og i let forståelig form fremhæver enkelte af de temaer vi har arbejdet med i årets løb.
- Letlæste publikationer om væsentlige temaer eller fund med relevans for museet, som f.eks. Tollundmanden og Elling Kvinden.
- I nogle tilfælde laver vi kataloger eller ledsagebøger til de store sommerudstillinger på hovedgården.
- Fra tid til anden er vi medudgiver af ny-optryk af Blichernoveller, digte eller lign.

Julestue eller juleaktiviteter for de mindste

- Hvert år er der nye tilbud til daginstitutioner og indskoling og mellemtrin

Historiske værkstedsaktiviteter

- Dette er hovedformidlingsformen på Papirmuseet.
- E Thueninghus på Blicheregnen.
- Værkstedsaktiviteter bruges i vidt omfang i skoletjenesten, til børnekulturdage, sommerferieaktiviteter, i efterårsferien og vinterferien samt på jernaldermarkedet.
- Værkstedsaktiviteter, kombineret med salg, kan ske på julemarkeder mv. (ofte brugt af papirmuseet).

- En dag i jernalderen, hvor eleverne er i jernaldertøj og har aktiviteter
- Stenalderprojektet med AQUA hvor der også er praksisnære aktiviteter
- Udlån af lokaler til kurser og workshops af udefrakommende, med papirrelaterede temaer.
- Tekstilworkshops på Blichereggen.

Omvisninger/rundvisninger

- Foregår på alle tre afdelinger og dækker en bred vifte af temaer og udstillinger fra de faste udstillinger til særudstillingerne

Kulturhistoriske gåture i by eller på landet

- Kulturhistorisk omvisning fra Silkeborgs højeste bygning, Papirtårnet.
- Kulturhistoriske vandreture i byen på fabriksområdet eller rundt omkring i kulturlandskabet. Alene eller i samarbejde med naturvejleder.
- Temature: I svand Grathes fodspor, Vandre Cykelture, Kulturhistoriske ture i Kompedal mv.
- I Fortidens Fodspor.

Markeder

- Museet har, hvert år siden 1989 – kun afbrudt af en pause pga. Covid-19 i 2020 - afholdt et årligt jernaldermarked, med demonstration af jernalderhåndværk, værkstedsaktiviteter, underholdende formidling mv. Markedet har i en lang årrække været et endagsmarked, men er siden 2019 igen et todages marked. Der tænkes hele tiden i at udvikle markedet, således at det tilføres ny energi fra år til år.
- Høstmarked på Blichereggen i september er blevet en tradition. Her stiller lokale op og faldbyder alt fra honning og øl til drejede træskåle, nypresset æblesaft og flettede kurve. Lokale landmænd har vist aspekter af deres produktion, ligesom der har været demonstreret brækning, partering og tilberedning af vildt.
- Kunsthåndværkerdag på Papirmuseet. Forskellige kunsthåndværkere viser deres varer og demonstrerer deres håndværk. Det viser et bredt spektrum af kunsthåndværk hvoraf papirmageri er et af dem.
- Nyeste skud på stammen af markeder er middelaldermarkedet på Blichereggen. Endnu har der kun været afholdt et, mens to er blevet aflyst pga. Covid-19. Vi glæder os til at kunne afprøve dette marked og dets form.

Permanent kulturhistorisk formidling i landskabet

- Etablering af ruter med formidling af kulturhistorien i landskabet.
- Digtterruten, i fortidens fodspor.
- Ruter med digital formidling.

Foredrag

- Vi afholder hvert år 5 - 7 foredrag in house, med både egne og eksterne foredragsholdere.
- Museets inspektører og direktør afholder årligt 40 - 50 foredrag ud af huset.

Åbent-husarrangementer

- På udvalgte arkæologiske udgravninger. Primært de lidt længerevarende.
- Papirbyen – med sigte på at skaffe frivillige.